

Geotermális workshop Izlandon önkormányzatok számára – HU03-Bilat-A-2017

Beszámoló – Prievaráné Mácsár Eszter

Prievaráné Mácsár Eszter vagyok, Szarvas Város Önkormányzatánál dolgozok, jelenleg mint nemzetközi pénzügyi referens. 2017. szeptember 18-22-e között szerencsém volt elutazni Izlandra harmadmagammal, Babák Mihály Szarvas Város polgármesterével és Hodálik Pál Szarvas Város alpolgármesterével. A világ egy csodálatos és talán legkülönlegesebb országába látogathattunk el a magyarországi Nemzeti Fejlesztési Minisztérium és az Izlandi Nemzeti Energia Hatóság közös programja jóvoltából, amelyet az Európai Gazdasági Térség Finanszírozási Mechanizmus (EGT-FM) 2009-2014 Megújuló energia (HU03) programterület Kétoldalú Kapcsolatok Program szintű Alapja finanszírozott. HU03-Bilat-A-2017 azonosító jelű, „Geotermális workshop Izlandon önkormányzatok számára” című felhívásukra Szarvas Város Önkormányzata által benyújtott pályázatot a pályázatkíró nyertesnek minősítette.

Az Európai Gazdasági Térség Finanszírozási Mechanizmus (EGT Alap) 2009-2014 Megújuló energia (HU03) programterületén 2017. szeptember 18-22. között került sor a három napos „Geotermális workshop Izlandon önkormányzatok számára” című szakmai programra, amely keretében 10 önkormányzat részéről 27 döntéshozó pozícióban lévő, illetve mérnöki és menedzseri feladatokat ellátó tisztviselő vett részt a geotermikus energia használatához és hasznosításához szükséges alapismeretek elsajátítását célzó, kapcsolatépítést és hosszabb távú együttműködés kialakítását elősegítő, gyakorlatorientált rövid képzésen Izlandon. A képzés megvalósításában a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, mint Program Operátor, valamint az Izlandi Nemzeti Energia Hatóság, mint Donor Partner vett részt. A megvalósítást az EGT Alap Megújuló energia (HU03) program Kétoldalú Kapcsolatok Program szintű Alapja 134.900,- Eurós támogatással, 100%-os támogatási intenzitással támogatta.

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által a kétoldalú kapcsolatok erősítése céljából megjelentetett, HU03-Bilat-A-2017 számú nyílt pályázati felhívásra olyan, távfűtő hálózattal és geotermikus potenciállal rendelkező települések önkormányzatai jelentkeztek, amelyek elkötelezettek a geotermikus erőforrások megújuló energiaforrásként való felhasználásában.

Az EGT FM 2009-2014 Megújuló energia (HU03) területe a megújuló energiaforrások alkalmazásának előmozdítását, a megújuló energiával kapcsolatos tudás- és ismeretátadást, illetve a szemléletformálást tűzte ki célul, keretében a bilaterális szakmai kapcsolatok erősítésén túl, csaknem 1,5 milliárd Ft értékben, 610 millió Ft támogatás kihelyezésével négy projekt valósult meg.

Szarvas város mellett további 9 magyar település képviselői vettek részt a workshopon, mely települések Bonyhád, Budapest, Kaposvár, Kistelek, Nyíregyháza, Szeged, Veresegyház, Csongrád és Miskolc. Izlandon egy általános kitekintést és rálátást szereztünk a geotermális szektora. Láthattuk a jó példát, a legjobb módját annak, ahogy ezzel a 'természeti kincssel', megújuló energiával bánnak. És természetesen nemcsak elméleti képzésen vettünk részt, bár a 2 napos előadás-sorozat is rendkívül hasznos volt, hanem a további 2 napos terepszemle, amelyen megcsodálhattuk a számunkra oly

idegen, szinte mindig kopár-ködös, mégis kopárságában lélegzetelállító, különleges tájat, azt hiszem bátran mondhatom, hogy életre szóló benyomást tett rám.

És ezt tetézi az is, hogy ebből a helyzetből, tehát amilyen éghajlaton fekszik az ő szigetük, országuk mi mindent el tudtak érni, hogyan tudtak alkalmazkodni a zordabb időjárási körülményekhez, és tették mindezt úgy, hogy pusztán a föld nyújtotta természeti kincset hasznosították környezetkímélő, környezettudatos módon. Valóban tanulhatunk tőlük. Hiszen ha figyelembe vesszük Magyarországi éghajlatát, ahol mindenből van egy kicsi a mérsékelt éghajlati övnek köszönhetően, van tavaszunk, nyarunk, telünk és ősziünk is, mondhatnánk, hogy mi sokkal előnyösebb helyzetben volnánk, ami az életünk, életvitelünk diverzifikáltságát jelenti. Iparaink, iparágaink szerteágazóak, sokkal több mindenből választhatunk, ami a megélhetésünket illeti, mégis úgy tűnt nekem, hogy az ő országuk kevesebből többet hozott ki. Sokkal rövidebb idő alatt.

Amit fontos megemlíteni, és többször ki is hangsúlyozták, hogy nemcsak a geotermális hő az, amire fókuszálnak, hanem összességében a megújuló energiaforrások használata: a biogáz, biomassa, szél, víz, napelem stb. Persze Izlandon a legelső a geotermális hő, a hévíz, és ennek hozadéka, a gőzenergia, valamint a termelt elektromos áram.

Izlandon tehát megvan a szakértelem, tudás, hajlandóság, szóval maga a tudomány, ami révén ebből az energia szektorból igazi sikeresztori lett, és öröm volt tapasztalni azt is, hogy milyen szívesen osztják meg velünk a tudásukat, amelyből Magyarországon sokszor inkább elméleti, mint gyakorlati szinten vannak hiányosságok. Hallottuk azt is, hogy az önkormányzatoknak nagy a szerepük a geotermális energia szektorban, fő szerepük: menni a jövőbe, előretekinteni és előregondolkodni. A terv, amit mi papírra vetünk, az fog megvalósulni.

Izlandon rávilágítottak arra is, hogy ami célt Magyarország 2020-ra a megújuló energiaforrások területén kitűzött, már biztos nem fogja elérni:

	2010	2020
Biomassa:	83 %	62 %
<i>Biogáz:</i>	1 %	5 %
Vízenergia:	1 %	1 %
<i>Geotermális energia:</i>	9 %	17 %
Hőszivattyú:	0 %	6 %
<i>Napenergia:</i>	1 %	4 %
<u>Szélergia:</u>	5 %	5 %
Összesen:	100 %	100 %

A 2 napos elméleti képzésen sok oldalról közelítették meg ezt a témát. Az Izlandi Nemzeti Energia Hatóság (Orkustofnun) alkalmazottai előadásokat tartottak a hatékony megújuló energia politika megalkotásáról, az izlandi és a magyar jogszabályi háttérrel, a geotermális szektor pénzügyi támogató rendszeréről. De képet kaphattunk az izlandi geotermális szektor történelméről, honnan indultak, hova jutottak. Megismerkedtünk a Nemzeti Energia Hatóság igazgatójával, igazgató-helyettesével, kellemes vacsorák közepette feltehetjük nekik kérdéseinket, nagyon közvetlenek és készségesek voltak.

Izlandon is egyfajta kényszerűség indította el a geohőben, mint energiában való gondolkodást. Az I. világháború alatt ugyanis a szén világpiaci ára nagyon megugrott, és a szén ki kellett porciózni az emberek között. Mindez kombinálva az extrém hideg téli időjárással, amikor is a januári hőmérséklet Reykjavikban -25 Celsius alá süllyedt, akkor kezdődtek el 1918-ban a termálvíz kitermeléséről az első tárgyalások. Ebben az időben azonban volt egy farm, ahol már egy évtizede termálvízzel fűtötték az épületeket. Ezek után 1926-ban kezdték el Reykjavikban a geotermális távfűtő rendszer kiépítését. 2 évnyi fúrómunka után Laugarnesben 14 kutat fúrta, ahonnan 14 l/s sebességgel tört fel a 87 °C-os artézi víz. Egy évtized múlva nyilvánvalóvá vált, hogy Laugarnes csupán Reykjavik egy részét tudja ellátni termálvízzel. További fúrások kezdődtek Reykjavik keleti részén, Reykir területén. A II. világháború pedig még jobban rávilágított az energiabiztonság jelentőségére, bár a fúrások terjeszkedését is nehezkesebbé tette. Egyszóval Izlandon az olajkrízisek és a világháborúk adták meg a kezdő lökést a geotermális szektornak, ezek az események tették hangsúlyossá a geotermális politika fontosságát. Mára elmondható, hogy Izland gazdasága teljesen független a világ energiapiacának ingadozásaitól. A fejlődés olyan gyors volt náluk, hogy a termálenergia részesedése az energiahordozók között 12 év alatt 40%-ról 80%-ra nőtt.

A geotermális politika szükségességét fel kell ismernie a politikai, az ágazati, a pénzügyi szférának és a közösségi szintnek is. Ez a felismerés volt az alapja a megfelelő politika kialakításának és a megvalósult beruházásoknak is Izlandon. A termálfúrások ráadásul nagyon tőkeigényesek és kockázatosak, kereskedelmi banki finanszírozást a próbafúrásokhoz pedig nehéz találni. A magántőke és kormányzati támogatás a tesztfúrások elvállalásához az egyedüli támogatás. Ezzel lehet csökkenteni a kockázatot, és megfontolandó lenne a magyar pénzügyi intézményeknek és biztosító társaságoknak, hogy felismerjék a geotermális energia kiaknázásában rejlő lehetőségeket. És ami még fontosabb lenne, az egy kedvező és semleges jogszabályi háttér. Ezek azok a tényezők, melyeket országunknak nagyon fontolóra kellene vennie.

Valamint egy intézmény kezében összpontosítani a feladatokat, ahogy Izlandon is láttuk: az Izlandi Nemzeti Energia Hatóság (Orkustofnun) szerepe nagyon szerteágazó, ugyanis felel az energiapolitikáért, a hosszú távú tervezésért, elősegíti a kutatást, tanácsadó szereppel bír az állam felé, gyűjti, rendszerezi és biztosítja az adatokat és hasznosításukat. A hatóság kezében van ezen kívül az engedélyezési folyamat is, felügyeli az erőforrások hasznosítását: vízenergia, geotermális energia, olaj és gáz, víz, folyók és tavak. Monitoring (izlandi vagyoni és készletek folyamatos figyelemmel kísérése), képzési programok tartoznak még hozzá. És az Izlandi Nemzeti Energia Hatóság része az Energia Világ Tanácsnak is. 2008-ban vette át az energiahatóság szerepkörét az izlandi minisztériumtól. Kiterjeszti továbbá a tevékenységét más országokra is tanácsadási szerepkörével, hogyan térhetnének át ezek az országok a geotermális energiára. Ezek között az országok között természetesen szerepel hazánk is.

Nagyon fontos kiemelni a geotermális energia szektor mögött meghúzódó horizontális célokat, melyek között első helyen szerepel a környezetvédelem (fenntartható energiapolitika címszó alatt), az üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentése a megújuló energia, a helyben megtalálható megújuló természeti erőforrások hasznosítása által, a megújuló energia hasznosítással a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentése (dekarbonizáció), ezáltal az ipari és gazdasági teljesítmény növelése, végül az életminőség javítása.

Amit ki szeretnék még emelni, hogy 1. számú prioritás Izlandon a termálvíz fűtési célú felhasználása (space heating), és minden más felhasználási terület csak ezután jöhet szóba: ipari hasznosítás, uszodák, zöldházak stb. Ezt többször is kihangsúlyozták.

Az egyes előadások végén nagyon sok elgondolkodtató kérdést feltettek nekünk a magyarországi helyzetre vonatkozólag, melyekre ott írásban persze választ is kellett adni. Ezek a kérdések gondolatébresztésnek is jók voltak. Azt is célozták, hogy ha továbbgondoljuk a kérdéseket, az arra adott válaszokat, látván emellett az izlandi jó gyakorlatot, helyi önkormányzati szinten is lehetne kezdeményezéseket eszközölni a magyarországi viszonylatok gördülékenyebbé tétele és esetleges megváltoztatása érdekében. Ha már csak a jelenlévő 10 önkormányzat képviselőiben ez a pozitív gondolat megfogalmazódik, az kezdetnek már nagyon jó.

Hogyan tudnánk mi itt Magyarországon kezdeményezéseket tenni, hogy közelebb kerüljünk az izlandi jó gyakorlathoz?

Hogyan tudnánk összefogni a többi magyar településsel és egyéb érdekelt felekkel, hogy előbbre lépjünk a jogrendszer tekintve és hogyan tudnánk magántőkét csábítani a geotermális energia szektorba?

Rengeteg válaszra váró kérdés merült fel. És minél hamarabb megtaláljuk rájuk a választ, annál hamarabb élvezhetjük a geotermális energia előnyeit, gondolok itt a környezetvédelmi, gazdasági előnyeire, és nem utolsó sorban az életszínvonalra.